

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց
Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Մտեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

396 / 471

4 - 94

U 120 - 10

329.15/396

Ա-95

ԱՐՏՅՈՒԽԻՆԱ

396(47)

Ա-94

W

ՊԱՏԳԱՄԱՎՈՐՈՒՅԻ—ԴԵՊԻ ՊԱՅՔԱՐ
ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ԳԼԽԱՎՈՐ ԳԾԻ
ԿԵՆՍԱԳՈՐԾՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

102-25

ՊԵՏԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹՅՈՒՆ

ՅԵՐԵՎԱՆ

1931

23 FEB 2013

56.256

<p>ՊԵՏՐՈՍԻ ՏՊԱՐԱՆ   ՀՐԱՏ. 1536   ԳՐԱՌԵՊԿԱՐ 6165 (Բ)   ՏԻՐԱԺ 3000, ՊԱՏՎԵՐ 1140</p>
--

1051-52

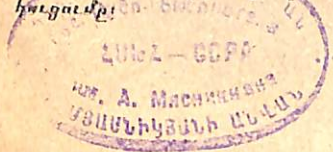
**ՊԱՏԳԱՄԱՎՈՐՈՒՅԻՆԵՐԻ ԴԵՐԸ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ
 ՄՐՑՄԱՆ ԱՍՊԱՐԻՉՈՒՄ ^{*)}**

Բայլընդիկյան կուսակցության Կենտրոնական Կոմիտեն խոշոր նշանակություն է տալիս սոցիալիստական շինարարության գործում բանվորուհիների, բանվորների կանանց և աշխատավոր գեղջկուհիների նորաձև մասսաների զբաղման խնդրին: Կին մասսաների սոցիալարարության մեջ այս ներդրումները կատարվում է գլխավորապես բանվորուհիների և գեղջկուհիների պատժողովների միջոցով:

Ի՞նչ խնդիրներ են դրված պատղամավորուհիների առաջ վերակառուցման շրջանում, վորում մենք ապրում ենք:

Յերկրի ինդուստրացման քաղաքականությունը պահանջում է, վորպեսզի մենք ուժեղացնենք արտադրության միջոցների արտադրությունը, զարգացնենք առաջին հերթին ծանր արդյունաբերության այն ճյուղերը, վորոնք արագ կերպով բարձրացնում են մեր Միության տնտեսական հզորությունը և յերկրի ինքնապաշտպանությունը, վորոնք մեզ ավելի շուտ կազատեն կապիտալիստական յերկրների կախվածությունը:

^{*)} Այս բրոշյուրը կազմում է ընկ. Սրբայրախանյի Քիժիի պատղամավորուհիների ժողովում արված վերամշակված դեկլարացիան:

ներք և կողմնէն գյուղատնտեսութեան տեխնիկայի բարձրացմանը, նրա կրթիկտիվացմանը, կվերահատուցեն այդ գյուղատնտեսութեանը սոցիալիստական հիմունքներով:

Սակայն, վորպէսզի իրագործվի յերկրի ինդուստրացումը՝ անհրաժեշտ են հսկայական միջոցներ: Սրա համար ել մենք տարեցտարի ավելացնում ենք ծանր արդյունաբերութեան՝ ածուխի, մետաղագործութեան, նավթային արդյունաբերութեան մեջ ներդրումները, կառուցում ենք յերկաթուղագծեր: Արդյունաբերութեան այս ճյուղերում դեռ յերկար ժամանակ պետք և ներդրվեն միլիարդ ուրբիներ:

Ժողովրդական տնտեսութեան մեջ կապիտալ ներդրումները կազմում են 1930 թ. մոտ 13 միլիարդ ուրբլի: Այն ինչ 1929 թ. կապիտալ ներդրումները 8,6 միլիարդ ուրբլի յեր: 1930 թ. 5-ամյա պլանով նախատեսված է 10,2 միլիարդ ուրբլու կապիտալ ներդրում:

Այդ ժամանակամիջոցում զգալիորին աճել են ներդրումներն արդյունաբերութեան և ելեկտրիֆիկացիայի ասպարիզում (պլանով նախատեսված 3,5 միլիարդ ուրբլու փոխարեն ներդրվել է 4,6 միլիարդ ուրբլի), լուսավորութեան և առողջապահութեան ասպարիզում (552 միլիոն ուրբլի, այն դեպքում, յերբ 1929 թ. ներդրվել է 336 միլիոն ուրբլի):

Վարդիմիր Իլիչը շատ անգամ է ասել, թե բավական չէ, վոր մենք կարողանում ենք կանոնավորել թեթև արդյունաբերութեանը, բավական չէ, վոր մենք կարողանում ենք յերկիրն ապահովել հացով և չթով: Յեթե մենք չբարձրացնենք ծանր արդյունաբերութեանը, մենք, ինչպես ինքնուրույն պետութիւն, մասնավանդ ինչպես սոցիալիստական պետութիւն՝ կխորատակվենք:

«Մենք դիտենք, — ասում եր Լենինը, — վոր Ռուսաստանի համար վրկութիւն է հանդիսանում վոչ միայն գյուղատնտեսութեան լավ բերքը, — դա դեռ քիչ է, — վոչ միայն թեթև արդյունաբերութեան լավ դրութիւնը, վորը գյուղացիութեանը մատակարարում է սպառման առարկաներ, դա նույնպես քիչ է: Մեզ անհրաժեշտ է ծանր ինդուստրիա: Առանց ծանր արդյունաբերութեանը վրկելու, առանց նրա վերականգնման մենք չենք կարող կառուցել վոչ մի արդյունաբերութիւն. ընդհանրապես առանց նրան՝ վորպես ինքնուրույն յերկիր՝ կկործանվենք: Ծանր արդյունաբերութիւնը կարիք ունի պետական վարկերի: Յեթե մենք չունենանք այդ վարկերը, ապա մենք, վորպես կուլտուրական պետութիւն, — յես արդեն չեմ ասում վորպես սոցիալիստական, — կկործանվենք» (18-րդ հատոր, 2-րդ մաս, էջ 95):

Ահա թե ինչպես կտրուկ եր դնում ընկ. Լենինը ծանր արդյունաբերութեան համար միջոցների կուտակման խնդիրը:

Այս տարի և հետագայում նույնպես, մեր կուսակցութիւնը շեշտը պետք է դնի նրա վրա, վորպեսզի յերկիրն արագ առաջ զնա ինդուստրացման ուղիներով, վորպէսզի արագ կերպով զարգանան մեր գործարաններն ու ֆաբրիկաները:

Ինչպես ընդունեց բանվոր դասակարգն այս դադախարը, այս միտքը, կուսակցութեան այս միջոցառումները յերկրի արագ ինդուստրացման վերաբերյալ:

Կասկածից վեր է մի բան, վոր կուսակցութիւնն անց է կացնում այդ միջոցառումները բանվոր դասակարգի հետ և շնորհիվ նրան, վոր բանվոր դասակարգը հրահանում է այն խնդիրները, վորոնք գրվում են նրա

առաջ կոմունիստական կուսակցութեան կողմից: Վերջին տարիներում մենք նկատում ենք բանվորական մասսաների շտեմնված վերելք: Ներկայումս ամեն մեկը տեսնում է, թե ինչպես գործարանում և Ֆարրիկայում բանվորն որեցոր դառնում է ավելի շատ շահագրգռված իր արտադրութեան մեջ: Մենք տեսնում ենք, թե ինչպես որեցոր աճում է բանվորների և բանվորուհիների հոգատար վերաբերմունքը դեպի գործարանը, դեպի Ֆարրիկան, վորպես իրենց հարազատ պրոլետարական գործը:

«Ավելի լավ եմ վերաբերվում արտադրութեան հետ, քան իմ սեփական շապկիս հետ: Մեր արդյունաբերութունը՝ դա մերն է, պրոլետարական է» — հաճախ լսում ենք մենք բանվորներից:

Սա ցույց է տալիս, վոր բանվոր դասակարգի առաջավոր ջոկատը հասկանում է կուսակցութեան առաջադրած խնդիրները, հասկանում է և իր բոլոր ուժերը գործադրում է այդ խնդիրների լուծման համար: Սակայն սա դեռ մեզ համար քիչ է: Հարկավոր է, վոր աշխատավորական ամբողջ մասսաները հասկանան այս խնդիրները: Ներկայումս չի դառնալի մի գործարան, մի դավոդ, ուր բանվորն իմացած չլինի «սոցիալիստական մրցում» նշանավոր խոսքը: Սոցիալիստական մրցման մեջ են բառացի կերպով մեր բոլոր ձեռնարկութունները, գործարանները, դավոդներն ու հանքերը: Հարվածայնութունը գործարաններում՝ մինչև որս չտեսնված, նոր յերևույթ է բանվոր դասակարգի շարքերում: Սա կոմունիստական աշխատանքի կազմակերպման առաջին փորձն է:

Արդյո՞ք բոլոր բանվորներն ընդգրկված են սոցմրցման մեջ: Դեռևս վոչ բոլորը. մենք դիտենք մի

չարք գործարաններ ու Ֆարրիկաներ, վորտեղ բանվորութեան առաջավոր ջոկատն է միայն ներդրաված սոցմրցման մեջ: Մենք դեռ չենք հասել նույնիսկ նրան, վոր մեր ամբողջ ակտիվը, վորի վրա կուսակցութունն իր միջոցառումները գործադրելու դեպքում առաջին հերթին հենվում են՝ ընդգրկված լինի սոցմրցման մեջ: Անգամ ձեռնարկութունների պատգամավորուհիները դեռևս ամբողջովին չեն ընդգրկված սոցմրցման մեջ: Իսկ ի՞նչպես են ողնում մեր բանվորների կանայք իրենց ամուսիններին, յերապյոներին, հայրերին՝ սոցմրցմանը մասնակցելու գործում: Իսկպե՞ս բոլոր ակտիվիստականները, կոմունիստուհիները, կոմյերիտուհիները, պատգամավորուհիները, խորհրդի անդամները, կոոպերատիվներում և այլ կազմակերպութուններում ընտրվածներն ակտիվ կերպով մասնակցում են սոցիալիստական մրցմանը: Դեռևս վոչ: Բայց չե՞ վոր մեր առաջ դեռ 1930 թ. դրված էր խնդիր՝ հասնել այն բանին, վոր մեր ձեռնարկութուններում ինքնարժեքն իջեցվեր 11 տոկոսով, իսկ աշխատանքի արտադրողականութունը բարձրացվեր 25 տոկոսով: Նման հսկայական խնդիրը կարելի յե լուծել այն պայմանով, յերբ ամբողջ բանվոր դասակարգն իր հետամնաց շերտերով ընդգրկվի այդ գործում, յերբ սոցմրցման ծավալման ճանապարհով մենք կարողանանք հասնել այն դրութեան, վոր յուրաքանչյուր բանվոր ու բանվորուհի մոտենա արտադրութեանը, ինչպես իր սեփականութեանը, վերաբերվի նրան այնպես, ինչպես վայել է այդ՝ պրոլետարական պետութեան մեջ ապրող բանվորին:

Պարզ է, ի հարկե, վոր սոցմրցման ծավալման գործում խոչոր դեր կարող են և պիտի կատարեն բանվոր

բուհի, գեղջկուհի պատգամավորուհիներէ ճասսանե-
րը, վորոնց թիվը Խորհրդային Միութեան մեջ հաս-
նում է մոտ մեկ միլիոնի: Բանվորուհի պատգամավո-
րուհիները մեծ ցանկութեամբ արձագանքում են կու-
սակցութեան այդ կոչին: Կուսակցութեան խնդիրները
մոտ են և հասկանալի Խորհրդային Միութեան պատգա-
մավորուհիներին: Ահա թե ինչ է ասում Թիֆլիսի դա-
լետի գործարանի բանվորուհի ընկեր Բոյկովան.—

«Յեա ուզում եմ շոշափել ամենահիմնական խըն-
դիրը, դա մեր յերկրի և Յեվրոպայի ինդուստրացման
խնդիրն է: Մեր յերկիրը խորհրդային, յերիտասարդ
յերկիր է. մեր նպատակն է՝ հասնել և անցնել Յեվրո-
պային: Յեվրոպան մեզ չի մոտանում, նա գիտե, վոր
հանձինս մեզ՝ ունի իր թշնամին»:

Մեզ մոտ գրված է ինքնարժեքի իջեցման, սոց-
մրցման խնդիրը: Մենք պետք է ամենուրեք և ամեն
տեղ այդ իրագործենք: Մեր փողերը կգործադրվեն
մտարմների, բուժարանների, մանկապարտեզների բաց-
ման համար: Այդ պետք է իմանա ամենտեսակով
բանվորուհին: Մինչդեռ կապիտալիստական յերկրնե-
րում այն փողերը, վոր ստանում են կապիտալիստներն
ի հաշիվ բանվորութեան՝ ծախսում են իրենց վրա:
Յեվրոպան այժմ անց է կացնում ռացիոնալիզացիա և
հազարավոր ու միլիոնավոր բանվորներ գուրս նե-
տում փողոց. իսկ յերբ մենք ենք անցկացնում ռացիո-
նալիզացիա՝ մենք կրճատում ենք բանվորական որբ և
լավացնում բանվորութեան դրութիւնը:

Մենք բոլոր ուժերը պետք է ամբողջովին փոխա-
գրենք դեպի արտադրութիւն, բարձրացնենք արտա-
դրողականութիւնը, կատարենք արտադրութեան ռա-
ցիոնալիզացիա, զբաղվենք ինքնարժեքի իջեցմամբ,

բանվորուհիներից կադրեր ուղարկենք դուրս, վորպես-
զի մենք կարողանանք ավարտել սոցիալիզմի կառու-
ցումը:

Յեթե բոլոր պատգամավորուհիները վոչ միայն
մասնակցեն սոցմրցմանն ու հարվածային բրիգադնե-
րին, այլև կարողանան այդ գործի շուրջը կազմակեր-
պել թեկուզ և բանվորուհիներից մի փոքրիկ խմբակ,
սպա նրանք կատարած կլինեն մեր կուսակցութեան և
բանվոր դասակարգի առաջ կանգնած ամենախոշոր քա-
ղաքական խնդիրը:

Ռեկլամատրակտիվ շրջանում, վերում մեմֆ ապ-
րում եմք, հիմնական խնդիրը, վորը դրված է ակտի-
վիստ-պատգամավորուհիների առաջ՝ անձամբ մասնակ-
ցելն է սոցմրցմանը, ցույց տալ ուրիշներին դրա այ-
դյունքները, կարողանալ ագիտացիա տանել իր հարե-
վանուհիներին, իր ընկերներին մեջ:

Այլ կերպ այդ խնդիրը մենք անհրաժեշտ հաջողու-
թեամբ չենք լուծի:

Այն միջոցառումները, վորը կուսակցութիւնը
նշել է յերկրի ինդուստրացման համար, մենք կկատա-
րենք միայն այն դեպքում, յեթե ամբողջ աշխատավո-
րութիւնը բանվոր դասակարգի գլխավորութեամբ և
կուսակցութեան ղեկավարութեամբ կմասնակցի դրա
իրագործմանը: Սրա համար ել ներկայումս մեր կու-
սակցութիւնն ավելի քան սերտորեն կապվում է աշխա-
տավորական մասսաների հետ, առաջավոր և հետա-
մնաց բանվորների ու բանվորուհիների հետ: «Վորպես-
զի հաղթի, վորպեսզի ստեղծի ու ամրացնի սոցիալիզ-
մը,— գրում է Վլադիմիր Իլյիչը,— պրոլետարիատը
պետք է լուծի յերկու խնդիր, առաջինը, իր հեղափո-
խական պայքարի աննման հերոսութեամբ գրավել աշ-

խատավորութեան և շահագործմաների ամբողջ մասսան ընդգեծ կապիտալի, նվաճել նրան, կազմակերպել, դեկավարել նրան բուրժուազիայի տապալման համար, յերկրորդ՝ իր հետ տանել մանր-բուրժուական բոլոր խավերը նոր տնտեսական շինարարութեան ուղիով, հասարակական նոր կապի ստեղծման ճանապարհով, աշխատանքային նոր կարգապահութեան, աշխատանքի նոր կազմակերպման ուղիով, վորը շարժապելու յե գիտութեան վերջին խոսքը և կապիտալիստական տեխնիկան գիտակից աշխատավորների նոր միավորների հետ, վորոնք ստեղծում են խոշոր սոցիալիստական արտադրութեան (Լենին— «Մեծ նախաձեռնութեան», հատոր 16, էջ 25) :

ՍՁԱԿՑԵԼ ԿՈԼԼԵԿՏԻՎՍՄԱՆԸ

Յեա կարծում եմ, վոր ներկայումս մենք չենք տեսնի մեր ձեռնարկութեաններում և գյուղերում տեղի ունեցող մի ժողով, վորտեղ բանվորներն ու գյուղացիները ակտիվ կերպով չընեն գյուղատնտեսութեան կոլեկտիվացման միջոցառումները, վոր ձեռնարկում և կուսակցութեան ամբողջ խորհրդային Միութեան մեջ :

Կոլտնտեսութեանները ամբացման և հետագայում կոլտնտեսութեաններում գյուղացիական մասսաների ընդգրկման խնդիրը պահանջում է բանվոր դասակարգից, գյուղի չքավորներից, բատրակներից և միջակների լայն խավերից ուժերի մեծ լարումն :

Միայն ամբողջ բանվոր դասակարգի և աշխատավոր գյուղացիութեան ուժերի մոբիլիզացիայի գեպընդմենք կլուծենք մեր առաջ դրված խնդիրները : Փոշխացած գյուղացիական տնտեսութեանները վերափոխումը

խոշոր կոլեկտիվ (համայնացած) տնտեսութեան շատ դժվար գործ է : Գյուղատնտեսութեան մեջ անհատական բոլոր տնտեսատերերի թիվը հասնում է 24—25 միլիոնի : Յեւ ահա այդ մանր գյուղացիական տնտեսութեաններն անհրաժեշտ է միացնել խոշոր, կոլեկտիվ տնտեսութեաններում : Այս խնդիրը շատ բարդ, դժվարին և սլատմութեան մեջ չտեսնված մի խնդիր է :

Յեթե մենք ընտում ենք մի վորեն խնդիր և սխալ ենք հասկանում այն, վատ ենք յուրացնում՝ ապա հարց ենք տալիս, թե չկա՞ արդյոք մի վորեն գիրք, վորում կարելի լինի գտնել մեր առաջ ծառայած, մեզ անհանգստացնող խնդիրների պատասխանը : Սակայն չկա այնպիսի մի գիրք, այնպիսի մի աշխատութեան, վորտեղ ասված լինի, թե ինչպես պետք է դործնականում վերափոխել միլիոնավոր մանր, անհատական տնտեսութեանները կոլեկտիվ տնտեսութեան : Գրա համար մեր կուսակցութեանը, բանվոր դասակարգին և խորհուրդներին վիճակված է, որպէսզի մեր մեծ ուսուցիչներ՝ Կարլ Մարքսի և Վլադիմիր Իլյիչի ցուցմունքներից՝ սովորել այս ամենը գործնականում :

Սակայն, ինչպես շատ գյուղական աշխատողներ, իսկ հաճախ նաև քաղաքից ուղարկված բանվորներ դեռ խույլ քաղաքական պատրաստականութեան ունեն, թիչ են ծանոթ Լենինի ուսմունքին, թիչ և մակերեսորեն են ծանոթ կուսակցութեան վորոշումների հետ, ապա նորանք կատարում են բացմաթիվ սխալներ և շեղումներ : Մասսաների մեջ նախորդ բացատրական աշխատանք տանելու, չքավորութեանն ու բատրակութեանը կազմակերպելու փոխարեն, համատարած կալեկտիվացման շրջաններում կուլակիին, վորպես դասակարգ,

իկվիդացիայի յենթարկելու քաղաքականութիւնը հաջող կատարելու համար՝ նրանք տեղ-տեղ անց են կացրել միջակի լիկվիդացիա: Այս սխալներից ոգտվելով, կուլակուլութիւնը կոլտնտեսութիւններից դուրս բերեց միջակների վորոշ մասին, ու մի շարք շրջաններում մենք ունեցանք կոլեկտիվացման անհաջողութիւններ: Բանվոր դասակարգը և չքավորութիւնը պիտի ստեղծեն կոլտնտեսութիւններ միջակի հետ դաշնակցած, բայց վոչ յերեք նրան հակառակ գնալով: Տարվելով կոլեկտիվացման թղթե հաջողութիւններով, նրանք մոռացել եյին Լենինի ուսմունքը և նրա պատգամները միջակ գյուղացիութեան մասին: «Բռնութիւնը միջակ գյուղացիութեան նկատմամբ խոշորագույն վնաս է: Այդ խավը բազմաթիւ է և բազմամիլիոն» (Լենին, հատոր 16, էջ 150):

Ի՞նչպես պետք է առաջ տանել կոլեկտիվացման գործը գյուղում և ի՞նչպիսի պայմաններ են հարկավոր սրա համար:

Ամենից առաջ անհրաժեշտ է կոլեկտիվացման գործը հասկացող հազարավոր բանվորների գործնական և կազմակերպչական ոժանդակութիւնը: Անհրաժեշտ է, վորպեսզի բանվորների, բանվորուհի պատգամավորուհիների ակտիվը գնա առաջից և կարողանա բնորել իր միջավայրից այն ամենը, ինչ վոր լավ է գյուղի աջակցութեան համար:

Յե՛վ նույնիսկ քաղաքից բանվորական մասսաների գյուղ ուղարկումը գործը չի վորոշում: Մենք ունենք գյուղացիական միլիոնավոր բնակչութիւն, և այդ բազմամիլիոն մասսան, վոր բնակվում է յերկրազնդի մեկ վեցերորդ մասում, անհրաժեշտ է կազմակերպել հենց գյուղում: Անհրաժեշտ է այնտեղ բարակներից,

չփախրներից ու միջակներից, պատգամավորուհիներից, խորհրդի անդամներից և այլն՝ ստեղծել կոլիված, ուժեղ ակտիվ: Չի կարելի սկզբից հույսը դնել մասսայական կոլեկտիվացման վրա, յեթե մեզ մոտ, գյուղում, ամենից առաջ չստեղծվի ակտիվ, վորն ընդգրկի միջակին ու չքավորա-բարակային ղեկավարող կորիզը, վորն ընդունակ լինի ճիշտ, լենինորեն անցկացնել գյուղում կուսակցութեան խնդիրները: Այդ ակտիվի խնդիրը պետք է լինի՝ առանց վարչական միջոցների, առանց «ընդհանուր համայնացման» մասսաների մեջ տանել բացատրական, քրտնաջան աշխատանք: Իսկ կոլտնտեսութիւնների ներսում այդ ակտիվը պիտի իր ամբողջ ուժերը գործադրի կոլտնտեսութիւնների կազմակերպչական ամբապնդման, ուժերի մոբիլիզացիայի, սերմանման կամպանիայի համար և այլն:

Գյուղի մասսայական կոլլեկտիվացումն իրագործելով՝ չի կարելի աչքաթող անել կին մասսաները: Չի կարելի թողնել նրանց առանց հատուկ հոգատարութեան, առանց քաղաքական ու կուլտուրական լուսավորութեան հատուկ միջոցառումների, առանց պատժորովների, առանց չփախրակիներին չփախրակամ խլմբակներում ընդգրկելու և առանց կոլտնտեսութիւններում լայն կուլտուր-կենցաղային միջոցառումների ծափալման:

Հենց ներկայումս իր ամբողջ սրութեամբ դրված է կին մասսաներին, առաջին հերթին բանվորուհիներին, չքավորուհիներին և միջակներին պատժողովների միջոցով սոցիալաբարութեան մեջ ներգրավելու խնդիրը: Չքավորութեան և բարակութեան կազմակերպումը, ամենուրեք պատժողովների ստեղծումը, նաև գյուղա-

կան ակտիվի կազմակերպումը՝ ընդգրկելով միջակերն՝
անհրաժեշտ է վոչ միայն կոլլեկտիվացման խնդիրները
պարզաբանելու, գոյութիւն ունեցող կոլտնտեսու-
թյուններն ամրացնելու, այլև կուլակութեան դեմ պայ-
քարելու համար: Կուլակը դեռ մնում է մեր վոխերիմ
չվոչնչացված թշնամին: Այս թշնամին հետադաշտում է
կոգտադործի մեր սխալներն ու բացերը և կջանա ամեն
կերպ վնասել մեզ, դրա համար էլ մենք պետք է ան-
միջապես կազմակերպենք գյուղում կին մասսան:

Սա անհրաժեշտ է վոչ միայն նրա համար, վոր
առանց կին մասսաների մասնակցութեան չենք լուծի
սոցիալիստական շինարարութեան մեծ խնդիրները,
այլև նրա համար, վոր ներկայումս կին մասսաները
չարժվել են արդեն: Կուսակցութեան կողմից խորհրդա-
յին շինարարութեան բոլոր փրոնտներում տարված սո-
ցիալիստական հարձակումը քափ է տվել կանանց լայն
մտառանքին:

Հացամթերման կամպանիայի կենսագործումը,
գյուղատնտեսութեան կոլլեկտիվացման ուժեղ թափը
ցնցել է գեղջկուհիների ամենահետամնաց խավերը:
Սակայն գեղջկուհիների լայն խավերը դեռ չեն ինքնո-
րոշված: Նրանք դեռևս չունեն անհրաժեշտ գիտելիք-
ներ, վորոնցով կարողանան հասկանալ դասակարգա-
յին պայքարը: Նրանք հաճախ գնում են նրա հետ, ով ի-
րենց ճարպիկներն տանում է իր հետևից: Յեթե մենք
կարողանանք նրանց կազմակերպել, մոբիլիզացիայի
յենթարկել, ապա նրանք կլինեն մեզ հետ, իսկ յեթե
կուլակն է նրանց կազմակերպում՝ նրանք գնում են
կուլակի հետ: Առաջ մի վորևե կամպանիա անցկացնե-
լիս՝ մենք դատում եյիք այսպես թե՛ «Յեթե բլիշը
լավ է աշխատում՝ նա կծափալի աշխատանքները և

գեղջկուհիների մեջ, և այդ կավելացնի կուսակցու-
թեան ուժը: Այնտեղ, ուր բլիշը հաշվի չի առնի այդ
մոմենտը, աշխատանքը կտարվի և առանց կանանց:
Մի քանի տարի սրանից առաջ այս բանից առանձին
վնաս չկար, միայն դա բնորոշում էր բլիշի թուլու-
թյունը, վորը մասսաների մեջ չի տարել աշխատանք:
Բայց յեթե հիմա բլիշն այդպես դատի, թե՛ «կազմա-
կերպենք գեղջկուհիներին՝ լավ, չկազմակերպենք՝
նույնպես լավ, ապա գեղջկուհիները վորոշակի կերպով
կխանդարեն գյուղում կուսակցութեան և խորհուրդնե-
րի կողմից տարվելիք մի շարք միջոցառումները:

Կին մասսաները շարժման մեջ են գրված: Այդ
պետք է լավ հիշել: Նրանք գնում են մեր հետևից
միայն այն դեպքում, յերբ մենք հոգ ենք տանում նը-
րանց կենցաղի մասին: Ընդհակառակը, այնտեղ, ուր
մենք անտեսում ենք այդ աշխատանքը, գեղջկուհի
դուրս է գալիս մեր դեմ:

Գեղջկուհիների մեջ տարվելիք աշխատանքի աղա-
ղակող պահանջի և գյուղում կենցաղային հիմնարկու-
թյունների ծավալման մասին պատմում է Թիֆլիսի
պատգամավորուհի ընկ. Նարինյանը.—

«Ներկայումս գյուղում կազմակերպված են կոլ-
տնտեսություններ. աշխատանքը գնում է արագ թա-
փով, սակայն մենք այդ ուղղութեամբ ունենք նաև
թերություններ: Կոլտնտեսություններում մեր գեղջ-
կուհիներն անզրադես են: Լինում են գեպքեր, յերբ
կուլակն ու տերտերն ոգտվելով դրանից՝ տանում են
իրենց ագիտացիան և այդպիսով խանդարում մեր աշ-
խատանքները: Լինում են դեպքեր, յերբ կինը հավա-
տում է քահանաների պրովոկացիաներին, վորոնք
լուրեր են տարածում, յերբ թե յերբխաները պետք է

կանանցից խլվեն, 30 մետրանոց վերձակ պիտի կարեն
և այլն: Այս ամենը բացատրվում է կանանց անզբաղի-
թությամբ: Մեզ անհրաժեշտ է մեծ ուշադրություն
դարձնել, մանավանդ կոլտնտեսութուններում, կա-
նանց գրազիտության վրա: Մենք պետք է հասնենք այն
բանին, վորպեսզի կոլտնտեսութուններին տրվեն լավ
աշխատողներ, իսկական ոգնականներ: Կոլտնտեսու-
թյուններում կա և ուրիշ մոմենտ, վորն անհրաժեշտ է
ընդգծել. դա մսուրների և մանկապարտեզների բացա-
կայությունն է: Շատ դժվար է աշխատել կոնջը, վորը
հնարավորություն չունի իր յերեխային տալու մսուր
կամ մանկատուն: Սրա համար հարկավոր է գյուղ
ուղարկել աշխատողների կադր, վորոնք կարող կլինեն
ագիտացիա տանել կուլտուր-կենցաղային հիմնարկու-
թյուններ կազմակերպելու համար»:

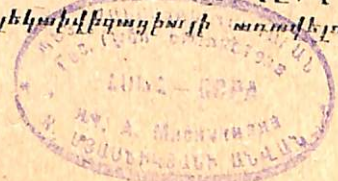
Շատ կուսակազմակերպություններ չլիմա յել, յերբ
գեղջկուհին այդպես «ակտիվ» կերպով խանգարում է
կոլլեկտիվացման խոշորագույն գործը, դարձյալ հաշ-
վի չեն առնում գեղջկուհիների մեջ տարվող աշխատան-
քի քաղաքական նշանակութունը: Կուսակցության
կենտկոմը բաղձիցս անգամ զգուշացրել է սովյալ ժա-
մանակում կանանց մեջ տարվելիք աշխատանքների
նշանակության մասին: 1930 թ. հունվարի 5-ին կենտ-
կոմը վորոշում ընդունեց կանանց աշխատանքների կա-
բեքության մասին և դրա կատարման պատասխանա-
տվությունը դրեց կուս. ամբողջ ապարատի վրա:
Դա պահանջում էր անմիջապես վերակառուցել զոչ
միայն կուսակցության կազմակերպության ամբողջ
ապարատը, այլև վերակառուցել խորհրդի, կոոպե-
րացիայի և սրբոմիտության աշխատանքները՝ կանանց
կուլտուր-կենցաղային կարիքներին սպասարկելու հա-

մար: Ընկեր Ստալինն ստրիկի 3-ի էր հոգվածում ա-
տում է— «Մինչև վերջին ժամանակներս ես չեզած
ուշադրությունը չեք դարձում գեղջկուհիների մեջ
տարվելիք աշխատանքների վրա: Անցած շրջանը ցույց
տվեց, վոր աշխատանքը գեղջկուհիների մեջ մեզ մտ
եանկիտանում է մեր աշխատանքների ամենաբույ
տեղը: Այժմս այդ թերությունը պիտի վնասկանորեն
և եիմնովին լիկվիդացիայի յենքարկել»:

Ներկայումս արձանագրված է, վոր գեղջկուհիներ-
ը կոլլեկտիվացման ժամանակ, մի շարք շրջաններ-
ում, հանդիսացել են արգելակ, նրանց մի մասը նա-
խաձեռնողն են հանդիսացել կոլտնտեսությունից
դուրս գալուն: Այդ կատարվում է այն պատճառով,
վոր մենք գործնականում հայտարերում ենք պարծեն-
կոտություն, մասսաների հետամնաց ջոկատների կոպ-
մակերպման անկարողություն: «Ինչո՞ւ քարշ գալ կա-
նանց հետ, կորցնել ժամանակ այդպիսի հատկանայի
ճշմարտություն, ինչպիսին է կոլլեկտիվացումը, բա-
ցատրելու համար: Ինչո՞ւ չքափոր կանանց ընդդրկից
չքափորական խմբակներում: Ինչո՞ւ հոգ տանել սրտ-
ժողովների աշխատանքների համար: Ինչո՞ւ պայքարել
հավերի, հորթերի, բոստանների համայնացման քրոյ-
լադյությունների դեմ: Բույր կանայք պիտի հա-
կանան ու յենթարկվեն»: Սրա արդյունքն այն է լինում,
վոր վոչ բոլորն են հատկացել և վոչ բոլորը հպտակ-
վել:

Ներկայումս հարկավոր է շտապ ուղղել կանանց
մեջ տարվելիք աշխատանքները հաշվի չառնելու սխալ-
ները: Հարկավոր է համբերությամբ բացատրել կո-
լեկտիվացման հսկայական խնդիրները, գործնականում
ապացուցել կոլլեկտիվացիայի անուղելությունները:

2971
ԿՌ-1501-Ղ

Հարկավոր և ամբացնել պատժողովները՝ ներդրավելով նրանց մեջ բարակ, չքավոր և միջակ գեղջկուհիներին: Անաշխմանորեն հող տանել կոլտնտեսութուններում կանանց աշխատանքների կազմակերպման, կենցաղի բարելավման, կոլտնտեսուհիների կույտուրական մակարդակի բարձրացման վրա:

Վոր կանանց աշխատավոր մասան մեկ կհասկանա և կգնա մեր հեռակից՝ դրա լավագույն արդյունքն և հանդիսանում այն, վոր հիմա, չնայած կուլեկտիվացման առարկիզում թույլ տված աշխատակուլութուններին, կուլակի փորձերին՝ սրտագործելու կանանց հետամնացութունը, կանանց մեջ տարվելիք աշխատանքների թուլութունը, բարակ, չքավոր ու միջակ գեղջկուհիների հիմնական մասը և նրա ակտիվը մրտնում և կորստնտեսութուն և աջնտեղ աշխատանք տանում:

Բանվորուհիները, պատգամավորուհիները և ակտիվիստուհիները պիտի ոժանդակութուն ցույց տան գեղջկուհիներին:

Գլխավորը, վոր պիտի անել, դա այն և, վոր պետք և կոլտնտեսութուններում կազմակերպել գեղջկուհիներին աշխատանքը, թույլ չտալ արտագրական աշխատանքից դուրս վանելու կանանց աշխատանքը, կորդավորել կոլտնտեսութուններում արտո՞ սարտարկումը, կազմակերպել մսուրներ, մանկական հրապարակներ, ճաշարաններ, բարձրացնել կոլտնտեսուհիների կույտուրական մակարդակը: Կոլտնտեսուհիների առաջընթացումը պիտի կատարել վճռական կերպով, և այս դեպքում նրանք արագորեն կազատագրվեն կուլակի աղբեցութունից:

Կոլտնաշինարարության մեջ կանանց լայն մասնա-

ձերն ընդգրկելու այս խնդիրները դրվում են վոր միայն կուլտեցության կազմակերպութունների, այլև բանվորուհիների և գեղջկուհիների պատժողովների ատոմ: Այս մասին ատում և թիֆլիսի պատգամավորուհի ընկ. Լիմովան, թե «գյուղի կոլեկտիվացումը—այդ հիմնական մոմենտներից մեկն է, վորի վրա մենք, բանվորուհիներս պիտի ուշադրութուն դարձնենք: Ինքզ զխոնք, վոր կուլակը և բոլոր հակախորհրդային ելքմենտները, վորոնք մեզ չըջապատում են, կատաղի աղխուսցիա չեն տանում Սորհրդային Միության դեմ: Ինքզ զխոնք, վոր կուլակը կատաղի կամպանիա չե տանում կոլեկտիվացման ստպարման համար: Պատգամավորուհիների խնդիրն է՝ անհրաժեշտ հակահարված տալ բոլոր կուլակներին: Բանվորուհիները պետք է գյուղում առնեն գոտակարգային հստակ դիմ, կազմակերպեն չքավորությանը և մեր կողմը դրավեն միջակին: Այս քաղաքականությանը պատգամավորուհիների կողմից պետք է գնահատվի վորպես ճիշտ քաղաքականություն»:

ԳՐԱՅԲԱՐ ԳՐԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱՐ

Յերկրի ինդուստրացման և գյուղատնտեսութունի կոլեկտիվացման խնդիրները կատարելու համար մեր կուլտեցութունն ուժեղ կերպով ծավալում է մասնալական աշխատանքներն այն նպատակով, վորպեսզի ընդգրկի աշխատավորության բոլոր ջոկատները: Ինչպես Հոկտեմբերյան հեղափոխության ստալին որերին, յերբ մեր կուլտեցութունն անկուսակցական լայն մասնաներին տանում էր դեպի հարձակում, լրացատրում էր աշխատավորությանը Հոկտեմբերյան հեղափոխության խնդիրները և լուծում էր այս բանվոր գոտակարգի և

աշխատավոր գլուղացիութեան հետ, նույնպես և հիմա, չնայած այն բանին, վոր մեր կուսակցութեանը հեղափոխութեան տարիներում աճել է մի քանի տեղամասեր ունի), մասսաների ակտիվ ոժանդակութեանը կուսակցութեան առաջ ծառայած խոշոր խնդիրների լուծման համար հանդիսանում է անպայման անհրաժեշտ: Դրա համար էլ վերակառուցման ներկա շրջանում պատգամավորուհիների՝ մասսաների ներկայացուցիչների դերը նշանակալի չափով բարձրանում է:

Պրակտիկ աշխատանք կատարող պատգամավորուհիների խնդիրը ներկայումս սուր կերպով տարբերվում է այն խնդիրներից, վորոնք դրված էին անցյալում: Մեզ մոտ կան հին պատգամավորուհիներ, վորոնք լինելով մի քանի տարի պատգամավորուհի՝ ասում են—«Ինչպե՞ս է, վոր դու չես կարողանում դըլուսի բերել աշխատանքը: Ահա յես յեղել եմ մի քանի տարի պատգամավորուհի և լավ եմ կատարել աշխատանքները»:

Հարկավոր է հաշիվ անել, վոր հիմա պատգամավորուհիներին առաջադրվում են միանշանակապես այլ պահանջներ: Հիմա բավական չէ, վոր միայն պատգամավորուհին գնում է ժողով և աղնվաբար և վերաբերվում դեպի իր պարտականությունները, — պատգամավորուհիներից պահանջվում է այժմ՝ ձեռնարկաբարձում և գյուղատնտեսաբան մեջ առավել ակտիվ մասնակցություն ցուցաբերել, քաղաքի պատգամավորուհիներից պահանջվում է ակտիվ ոժանդակաբարձում գյուղի կալիբիլիտիվացման գործում:

Ինչ պիտի անեն պատգամավորուհիները, վորպես-պի հաջող կատարեն այդ խնդիրները:

Ամենից առաջ պատգամավորուհիները պիտի լինեն գրագետ: Մի քանի տարի սրանից առաջ, մենք պատգամավորուհուն կարող էլինք տալ անգրագիտութեան վերացման համար մի ամբողջ տարի: Սակայն հիմա մենք աշխատում ենք այնպիսի պայմաններում, յերբ պետք է վոչ միայն պատգամավորուհուն սովորեցրենք գրագիտութեան և նրան գրավենք հասարակական աշխատանքներում, այլև պահանջել նրանից պատասխանատվութեան՝ ձեռնարկութեաններում արդիֆինպլանի կատարման, գլուղի կոլեկտիվացման ոժանդակութեան և կուսակցութեան քաղաքականութեան հասկանալու համար: Այս բոլորը պետք է կատարել մեկ տարում. սրանով էլ պատգամավորուհու դերը տարբերվում է սովյալ ռեկոնստրուկտիվ շրջանում՝ համեմատած մյուս տարիների հետ:

Յեթե անցյալ տարի մենք կարող էլինք մեր պատգամավորուհիներին ազատել սովորելու համար 3 ամսով, ապա հիմա մենք այդ ամենը չենք կարող: Հաշիվ անելով այն, վոր պատգամավորուհիների վրա դրված են այնպիսի խնդիրներ, ինչպիսին է՝ սոցմբցմանը մասնակցելը և կոլեկտիվացմանն ոժանդակելը՝ հարկավոր է դրա հետ միասին լուծել նույնպես մի հիմնական խնդիր— կարո՞ղ են արդյոք պատգամավորուհիները լուծել այս խնդիրները, յեթե նրանք անգրագետ մնան: Կարծում ենք, վոր վոչ, վորովհետև հիմնականը, վոր պիտի հիմա հիշել՝ այդ աշխատավորական մասսաների ակտիվութեան հսկայական բարձրացումն է: Բոլորին հայտնի յե, վոր պատգամավորուհին պարտավոր է պատասխանելու բոլոր այն հարցերին, վորոնց ստաջադրում է աշխատավոր մասսան, կարողանալ բացատրել մեր քաղաքականութեանը, և հարվա-

Տեղ դասակարգային թշնամու հերյուրանքը: Թեկուզ հիմա, դյուղատնտեսութեան կոլլեկտիվացման հետ կապված ահագին լուրեր ու բամբասանքներ են տարածում մեր դասակարգային թշնամիները, որինակ՝ իբր թե կոլտնտեսութուններում սէտք է լինի հասարակական սնունդ, վորը կուղարկվի Մոսկվայից խողովակներով, վոր բոլոր յերեխաները կվերցվեն, վոր ամեն դիշեր ամեն մի կնոջ համար կտրվի որդեր, վորպեսզի կոլտնտեսութուններում «ընտանեկանութունը վերանա» և շատ նման հիմարություններ:

Այս բոլորը սխալ ժխտել և մերկացնել դասակարգային թշնամու կեղծիքը: Բնական է, վոր անդրազեռ պատգամավորուհին կղժվարանա պատասխանել այդ բոլոր հարցերին: Այսպիսով պատգամավորուհու համար տոալին պայմանը պետք է հանդիսանա դրազիտութունը: Կարողանալ վոչ միայն պատմել, այլև ապացուցել՝ հենվելով թերթերի, դրժերի, բրոշյուրների, լած գեկուցման և դասախոսութեան վրա: Պարզ է, վոր ներկայումս գրագիտութունը պատգամավորուհիներին համար ստանում է առանձնակի քաղաքական նշանակություն: Ներկայումս դրազիտութունը հարկավոր է քաղաքական աշխատանքի համար, նրա համար, վորպեսզի լինեն մասսայի մեջ հեղինակավոր, վորպեսզի կարողանան ճիշտ կատարել կյանքում կուսակցութեան քաղաքականութունը: Հարկավոր է, վորպեսզի պատգամավորուհին աշխատանքում, վորը դրված է նրա վրա, զգա, վոր նա տարում է ավելի պատասխանատու շղանում, քան առաջ: Հարկավոր է իրեն դիտութունը խորացնել նրա համար, վորպեսզի կարողանա իրագոր

ծել արված խնդիրները: Պատգամավորուհիների րդունքն է— ամենակարճ ժամանակում անպայման ավորել դրազիտութուն և անդրազիտութեան վերացման դործում դրավել նաև իր հարեանուհուն՝ աշխատանքը րնկերովը:

Մինչդեռ անդրազիտութունը մեզ մտա դեռ շատ մեծ տեղ է գրավում: Յեթե համեմատենք յերկրի ինդուստրացման խոշոր խնդիրները և դյուղի կոլեկտիվացման հարցերը և դիտենք, թե ի՞նչ են ներկայացնում իրենցից կանանց լայն մասսաներն իրենց կուսուրական, քաղաքական մակարդակով, ապա կտեսնենք, վոր դեռ աշխատավորութեան խոշոր շնկատները գտնվում են խաղարում: Նրանք քաղաքականապես անգրագետ են: Հեղափոխութունը կարծես թե նրանց դիպել է, սակայն խորապես չե շարժել: Նրանք գեռ մորթիլիզացիայի չեն յենթարկված՝ ուսման, դրազիտութեան համար: Ահա մի քանի թվեր կանանց անդրազիտութեան մասին.— Քաղաքում անդրազեռ կուսուսայք, մինչև 34 տարեկան, կաղում են 26,3 տոկոս, իսկ գյուղում՝ 53,6 տոկոս: Քաղաքում 35 տարի ունեցողները՝ 37,8 տոկոս, գյուղում՝ 69 տոկոս: Այստեղ մենք բավական հետ ենք մնում: Մեր բանավորուհին դեռ լիովին չի հասկացել այն վիթխարի խնդիրները, վորոնք դրված են մեր յերկրի առաջ: Կուսակցութունն ուժեղորեն հարվածում է, վորպեսզի արագացնի շինարարութեան տեմպը: «Հաննել և անցնել» կպիտալիստական յերկրներին՝ տեխնիկայի, տնտեսութեան զարգացման ասպարիզում՝ այս լողունըը հայտնի յե բոլորին: Բայց չե՞ վոր մեր կուսակցութունը «հասնում է» Յեվրոպային վոչ թե մենակ, այլ մասսաների հետ: Յեթե կոմունիստները մտածելին մենակ «հաս-

նէր», ապա նրանք շատ արագ ստա՞յ դնալով կրկնէ յին, և կուսացիք անուխի անգունը կուսակցութեան և անկուսակցական մասսաների միջեւ: Մենք պետք և արշա՛վը կաղձակերպենք ամբողջ աշխատավոր մասսաների հետ՝ ամեն կերպ արագացնելով նրանց կուլտուրական և քաղաքական մակարդակի տե՛մպերը: Այսպես և սովորեցրել մեզ ընկ. Լենինը:

Քրիստոփորը, — ասում էր Լենինը, — վերը մեզ պահասում է՝ դա կուլտուրականութեանն է, դեկափարելու կարողութեանը: Տնտեսականորեն և քաղաքականորեն ՆեՊ-ը միանգամայն ապահովում է մեզ սոցիալիստական եկոնոմիկայի հիմքերի կառուցման հնարավորութեանը: Ընդիրը «միայն» պրոլետարիատի և նրա ավանդաբոլի կուլտուրական ուժերի մեջն է» (Լենինի հավաքածու, Տ-րդ հատոր, էջ 39):

Այստեղից յեկնելով, պատգամավորութիւնների վրա, վերպես կուսակցութեան ազխատորների, կուսակցութեանից զեղի մասսա, մասսայից դեպի կուսակցութեանը տանող շղթայի՝ դրված է մի խնդիր — հասնել այն բանին, վերպեսի աշխատավոր կինը. հասկանա, վոր հիմա չափազանց սլատասխանատու ժամանակաշրջան է: Դրա համար մեզ հարկավոր է ուժերը լարել, սովորել, արագաբար զարգանալ քաղաքական և կուլտուրական տեսակետից: Հեղափոխութեան 13-րդ տարում քիչ համողեցուցիչ են դառնում խոսակցութեաններն այն մասին, վոր «մենք համալսարաններ չենք սփռուել, ուղրել ենք դժբախտ և այլն»: Այդ տանց այն էլ հայանի յե բուրրին և առաջին հերթին մեր կուսակցութեանը, վորովհետև բայլլեիկների կուսակցութեանը՝ դա մասսաների կուսակցութեանն է, դա կուսակցութեանն է, վորը դուրս և յեկել բանվոր դասա-

կարգի ծոցից, և կարիք չկա պասակ անցյալի ճնշման մասին: Ամեն մի կոմժոնիստի այդ հայանի յե: Չե՞ վոր հիմա, Հոկտեմբերյան հեղափոխութեանից հետո այդ ճնշումը չկա. ապա մե՞թե չեն կարելի այդ 12 տարվա ընթացքում 3—4 ամիս հատկացնել նրա համար, վորպեսզի սովորեն զբազխութեան: Թ՛վում է, վոր 12 տարին յավական ժամանակ է դրա համար: Այդ պետք է հասկանալ և ուղղել: Վոչ միայն պատգամավորութիւններն իրենց հարկավոր է վերացնել անգրագիտութեանը, վերապատխարակիլել, դառնալ գրագետ. կուլտուրապես զարգացած, այլև այդ սովորեցնել շրջապատին:

Ճիշտ է, հեղափոխութեան տարիներին հազարավոր պատգամավորութիւններ սովորել են գրագիտութեան և արդեն առաջ են քաշված դեկափար աշխատանքի, ստիպան շատերը նրանցից ներկայումս ուզում են իմանալ ավելի շատ, քան ավել և նրանց տարրական գրագիտութեանը:

Պատգամավորութիւնների մի մասը ինչպես և բանալ հատուկ դպրոցներ վոչ միայն անդրագիտութեան վերացման, այլև հետագա ուսուցման համար:

Մեր նպատակն է այդ խնդիրը դնել գործնականորեն: Պատժողովներում պիտի հայտարարել ով ինչ է ուզում սովորել: Ուժեր մենք բավական ունենք, այնպես վոր կարելի յե կաղձակերպել զանազան գործնական դասընթացներ: Վոմանք ուզում են սովորել թվաբանութեան, մյուսները բնագիտութեան, յերբորք կար և այլն: Բայց, ոչնուսամենայնիվ, չի կարելի մոռանալ այն, վոր Հոկտեմբերյան հեղափոխութեան 12 տարվա ընթացքում բանվորների ու բանվորութիւնների, գյուղացիութեան չբավոր ու բաարակ ամբողջ մասսան

դեռևս չեն վերացրել լիովին անդրադիտութեանն ու
կիսադրադիտութեանը, վոր մասսաների քաղաքական
և կուրտուրական մակարդակը դեռ բախականաչափ չե
բարձրացած, վորպեսզի հետևեն ամեն ինչի, վոր կա
սարվում է ձեռնարկութեաններում, տրեսաներում,
հիմնարկութեաններում: Մեր ապրած չըջանը պահան
ջում է աշխատավորութեան ուժերի մասսայական մոբի
լիզացիա՝ ուսման, կուրտուր-քաղաքական մակարդա
կի բարձրացման համար: Ղեկավար աշխատանքի առաջ
քաշված բանվորները, բանվորուհիները և պատղամա
վորուհիների ակտիվը պիտի առանձնապես ուժեղ կեր
պով դբադիլ քաղլուս և մանադիտական պատրաստա
կանութեամբ: Արդյոք շա՞տ պատգամավորուհիներ են
մասհոգւում, որինակ, այն մասին, վոր մեր անդրա
դիտութեանը վնասարարութեան դեմ պայքարի պոր
ծում թուրացնում է մեր գգոնութեանը:

Ինչորը դիտեն վնասարարութեան մասին, հիշում
են Շախտիի և այլ գործերը: Վնասարարները նստում
են կուսակցութեան և բանվոր դասակարգի վրա միլ
լիանավոր ուղբիներ և բախականաչափ պահեր:

Յեթե մենք ձեռնարկութեաններում, տրեսանե
րում, խորհուրդներում, կոոպերացիայում, դործարան
ներում, վարչութեաններում ունենայինք քաղաքակա
նապես և մանադիտորեն պատրաստված բանվորներից
և բանվորուհիներից կազմակերպիչներ և արբադրու
թեան ղեկավարներ, ապա վնասարարութեանը կլինեյ
պակաս չափով, վորովհետև ամեն մեկը կիմանար իր
գործը ըստ ելութեան, ամեն մեկը, նախքան հավատա
լը մասնագետի խոսքին՝ կՎանար իմանալ և ոտուգել
գործը: Մեզ մոտ շատ վնասարարներ բաղմանում են
նրա համար, վոր հաճախ բանվորների և բանվորուհի

ների լայն մասսաները միայն ձեկականորեն են ներ
դրավում վարչութեաններում մասնակցելու գործում:
Համարում են, վոր նրանք աշխատում են սեկցիանե
րում, հանձնաժողովներում, գնում են ժողովներ, բայց
չեն ներդրավում ղեկավարման աշխատանքները խոր
քերը, հաճախ նրա համար, վոր նրանց խանգարում է
անդրադիտութեանը և այն պայմանով, վոր չքննվելի
ներքն ուզում են միայն իրենք ղեկավարել: Ներկայումս
կուսակցութեանն իր ամբողջ մեծութեամբ դբել և բան
վորներից, բատրակներից և չքավորներից կադրեր
պատրաստելու խնդիրը:

Ի՞նչ է նշանակում այս և վո՞րտեղից մենք կարող
ենք վերցնել այդ կադրերը: Չե՞ վոր կադրերը յերկրե
րից չեն ընկնելու, մենք սրան չենք հավատում: Մեր
կադրերը՝ այդ նույն բանվորները, բանվորուհիներն
են, բատրակները, բատրակուհիները, գյուղական չքա
վորներն ու միջակները, վորոնք աշխատում են դործա
բաններում և գյուղատնտեսութեան մեջ: Մեզ հարկա
վոր են ինժեներներ, տեխնիկներ, գյուղերի համար ու
սուցիչներ և բժիշկներ և այլն: Նրանք մեզ հարկավոր
են չքավորներին, բանվոր դասակարգին: Դրա համար
եղ և բանվորուհի կադրերի այդպիսի կարիքի դեպքում
չի կարող անդրադետ մնալ: Դատել այսպես, վոր ապ
րել դժվար է, յերեխաները և դանադան հերթերը խան
դարում են սովորելուն՝ չի կարելի: Յեթե բոլոր բան
վորներն ու բանվորուհիներն սցզպես դատեն՝ ոպա
մենք վնասարարութեանը լիկլիդացիայի յեթարկել
չենք կարող, նա կդարգանա և հետադայում յեթե բան
վորը, արասաբողոր հեռու պիտի կանդնի ղեկավարա
մից:

Բանվորուհի պիտի խմանա, վոր դբադես լինելով՝

նա կարող է պետութեան կառավարման գործում իրեն
համապատասխան տեղ գրավել, իսկ յեթե անգրագետ
մեա, չի կորող իսկապես ղեկավարել աշխատանքները :
Ահա որս համար ել մենք պնդում ենք, վոր անգրագետ
պատգամավորուհիները պետք է սովորեն գրագիտու-
թյան : Յեղ այս խնդիրը ներկայումս խոշոր քաղաքակ-
ինդիք է : Այս խնդիրը վերաբերում է հասակապես յերի-
սասարգութեանը : Այստեղ յերիտասարդ աղջիկներն
ունեն շատ պատասխանատու դեր : Նրանք փաստորեն
չուսով պետք է գրավեն կառավարման գործում հին
բանավորուհիների տեղը, և դրա համար նրանց անհրա-
ժեշտ է ամեն գնով սովորել : Նրանցից չպետք է պա-
հանջել միայն լիկկայանի կամ Ն-ին աստիճանի գալը-
ցի ամբարտաւր : Յերիտասարգութեանը կարելի չի ա-
ռաջողել ամենախիստ պահանջներ : Մենք ուզում ենք,
վոր նրանք վերջացնեն 7-ամյա, 9-ամյա, բանֆակ,
ԲՈՒՀ և այլ ուսումնական հաստատութիւններ : Բան-
վոր յերիտասարգութեան առաջ բոլոր դռները բաց են,
և այս դործում պատգամավորուհիների դերը, վորպէս
ուսման օգիտատորների՝ բավական մեծ է և պատու-
խանատու : Կանանց և աղջիկներին ուսման գործում
ներգրավելու համար, ԲՈՒՀ-երում, բանֆակներում և
այլ ուսումնական հաստատութիւններում հաստա-
ված են ընդունելութեան պարտադիր տոկոսներ : Աս-
կայն հաճախ է պատահում, յերբ ուսումնական հաստա-
տութիւններում, ուսանողութեան ընդունելութեանից
հետո, տոկոսների արդյունքների ամփոփման ժամանակ
բանավորուհիները սակավ են լինում : Այս պետք է հաշ-
վի տանել ապագայի համար : Հարկավոր է, վորպէսզի
բանավորուհիներն իրենց չըջանից բաժնական շատ կազմեր
առաջ քաշեն և սպարիեն սովորելու : Անհրաժեշտ է,

վորպէսզի յերիտասարդ բանավորուհիների դերը ուսման
սպարիդում բարձրանա : Ռեկոնստրուկտիվ շրջանը
մեզ պարտավորեցնում է, վորպէսզի մեր բոլոր օւժերը
գործադրենք՝ մեր կազմերը ստեղծելու համար :

Հարկավոր են նոր կազմեր բանավորներից, բարտակի-
րից և չքավորներից, դրանց թվում և կանանցից՝ աշ-
խատելու գյուղխորհ. նախադասներէ պաշտոնում, կուս-
պերատիւներում, կալանտեսութիւններում և այլն :
Աշխատանքի վոր ճյուղն էլ վերցնենք, ամենուրեք մեզ
հարկավոր են մարդիկ բանվոր դասակարգից և չքավո-
րութիւնից : Այդ մարդկանց անհրաժեշտ է պատրաս-
տել : Նրանց անհրաժեշտ է սկսել այբուբենից և շարժ-
վել առաջ :

ՊԱՏԹՈՂՈՎՆԵՐԸ ԿԱԳՐԵՐԻ ՊԱՀԵՍՏՆԵՐ ԵՆ

Ներկա շրջանում պատգամավորուհիների հաջորդ
խնդիրն այն է, վոր հոգ տանեն, վորպէսզի ամէլի ա-
բաղ իրագործվեն Համ. Կենտկոմի վորոշումները՝ բան-
վորուհիներից ակտիվ պատրաստելու և ղեկավար աշ-
խատանքներում առաջ քաշելու վերաբերյալ : Կենտկոմը
նպատակ է դրել բանավորուհիներին վճռական կերպով
ու համարձակորեն առաջ քաշելու ղեկավար աշխա-
տանքներում : 1929 թ. հունիսի 15-ին ընդունված է
վորոշում, վորտեղ Կենտկոմն ընդգծում է տեղական
կազմակերպութիւնների կողմից ցույց տված ծայրու-
հեղ անվստահութիւնը՝ կանանց ղեկավար ինքնուրույն
աշխատանքների առաջ քաշման գործում և առանձին
դեպքում, մի քանի կազմակերպութիւնների և առան-
ձին կուսանդամների կողմից, բացի այդ, անտարբեր
վերաբերմունքը : Կանանց առաջ քաշման սպարիդում
կատարված սխալների ուղղման և նրանց առաջ քաշման

տեմպերն արագացնելու համար մենք չենք կարող աչ-
քաթող անել պատգամավորական ժողովները: Բայց
վորտեղից պետք է մենք վերցնենք այս առաջ քաշված
բանավորուհիներին: Իսրաճյալ պատժողովներից: Այս
մեր լավագույն գործնական համայնարանն է: Ո՞վ է
ընդունվում մեր կուսակցութեան մեջ: Կուսակցութեան
մեջ ընդունվում են ավելի շատ բանավորուհի պատգամա-
վորուհիները: Սորհուրդներում կին անդամների 80 տո-
կոսը նախկին պատգամավորուհիներ են: Մկզբից նը-
րանք անցել են պատժողովներով, հետո նրանց ընդունել
են կուսակցութեան մեջ. սկզբից նրանք աշխատել են
վորպես պատգամավորուհիներ, հետո նրանց տեղափո-
խել են պրոֆսիտիթյան աշխատանքի:

Պատգամավորուհիները՝ դա գործնական մասսա-
յական դպրոց է բանավորուհիներից և գեղջկուհիներից
պետուկթյան կառավարման գործին պատրաստելու հա-
մար:

Ներկայումս մեզ չի կարող բավարարել տարին մեկ
անդամ, մարտի 8-ին անցկացվելիք առաջընթացը: Մեյ
հարկավոր են բանավորուհիների և գեղջկուհիների մաս-
սայական առաջընթացումներ: Պատժողովների դերը կա-
յանում է նրանում, վորտեղի իրենց շնչանից խմբերով
առաջ քաշեն կոմունիզմի գեղավար աշխատանքի՝ ոչապ-
գործելով նրանց վորպես պատգամավորուհի, վորտեղ
աշխատում են վորպես կցված կոոպերատիվներում,
պրոֆսիտիթյուններում և խորհուրդներում: Այլ խըմ-
բերից առաջին հերթին պիտի առաջ քաշել ավելի պատ-
րաստվածներին:

Մեզ հիմա հարկավոր են վոչ թե մեկ, այլ հարյուր
և հազարավոր կանաչ պետական, պրոֆ և կոոպերա-
տիվ ապարատներում առաջ քաշելու համար:

Պատգամավորուհիների դերը վերակառուցման շը-
ջանում հենց այն է, վոր ինքը պատգամավորուհի ա-
բազ պատրաստվի գեղավար աշխատանքի համար: Մի
բանի պատգամավորուհիներ մտածում են այսպես — մի
տարի յեղա պատգամավորուհի՝ չսովորեցի, ի՞նչ կա-
վոր, կսովորեմ յերկրորդ տարին: Ներկայումս այդ
հիշատ չե. ներկայումս պիտի կարողանալ մեկ տարում
սովորել: Անհրաժեշտ է մեկ տարում անցնել ծրագիրը
և ակտիվություն ցուցաբերել արտադրութեան մեջ, ակ-
տիվ կերպով ողնել դյուղին, արաղ սովորել դրագիտու-
թյունը: Կովովելով պրակտիկ աշխատանքներում և ու-
ժեղ տեմպերով պատրաստվելով ավելի պատասխանա-
տու աշխատանքների համար՝ պատգամավորուհին կա-
հի և այլպիսով կպարաստի անհրաժեշտ կողմեր պե-
տական մեծ աշխատանքների համար:

Մարդկանց արագ նախապատրաստման համար
պատժողովները պետք է վերցնեն պրակտիկ աշխա-
տանքների համար պատրաստելու մարտական տեմպեր:
Ռիվա բոլոր այրող հարցերը, վորտեղ դրված են ներկա-
յումս ձեռնարկություններում, դյուղերում, արգֆին-
պրանի, ազրոպրոպագանդի, սերմանման կամպանիայի
նախապատրաստվելը, կուլակութեան դեմ պայքարելը,
խորհուրդների վերընտրությունները կոլտնտեսու-
թյունների ամրացումը և այլ բոլոր խնդիրները պետք
է լինեն պատգամավորուհու ուշադրութեան կենտրո-
նում:

Ամեն մի պատգամավորուհու հարկավոր է ողտա-
պործել արգֆինպրանի և դարնանացանի կամպանիան
անցկացնելու աշխատանքների համապատասխան ընու-
գավառում: Ինչ մարդկանց պետք է պատրաստել մար-
տական կարգով: Մենք սովորաբար պատգամավորուհի-

ներին սովորեցնում ենք մեկ տարի, իսկ հիմա մարտահան կարգով պիտի սովորեցնենք նրան մի բանի ուժում:

Պատժողովները՝ դա ձեռնարկություններում և դյուղերում մեր հիմնական հենարանն են հանդիսանում: Պատժողովների միջոցով մենք կապուենք ամբողջ կանանց մասսաների վրա, պատժողովների միջոցով մենք կպատրաստենք կադրեր:

ԿԵՆՑԱՂԻ ԱՐՄԱՏԱԿԱՆ ՎԵՐԱԿԱՌՈՒՑՄԱՆ ՀԱՍԱՐ

Հինգերորդ խնդիրը՝ դա պատգամավորուհիների դերն է կենցաղի վերակառուցման գործում: Ներկայումս կենցաղի վերակառուցման խնդրով զբաղվում են շատերը, շատերն էլ խոսում են նրա մասին: Գործարաններում և Փարբիկաներում բանվորներն առում են, վոր հարկավոր է սոցիալիստական հիմունքներով փերակառուցել կենցաղը: Կանանց կենցաղային դրությունը մինչեւ որս էլ բավականին ծանր է: Կենցաղի վերակառուցման գործում պատգամավորուհիների դերը բավականին այլ կերպ է դրվում: Առաջ նույնպես խոսում էլին կենցաղի մասին, սակայն այլ կերպ էլին խոսում: Առաջ խնդիր էլին դնում, վորպեսզի ձեռնարկություններում, դյուղերում պատգամավորուհիները ձեռք բերեն ավելորդ մտւրներ, վորպեսզի այդ մտւրները լավ պահեն, վորպեսզի այդ մտւրներում ընդունվեն բանվորուհիների և չքավորության յերեխաները, վորպեսզի մտւր պահելը թանգ չնստի: Առաջ մենք պահանջում էլինք, վորպեսզի պատգամավորուհիներն ողնելին ճաշարանների բացման, վորպեսզի սղմկելին, վոր մենք չունենք լվացատներ, վոր մանկապարտեզները քիչ են և այլն: Այս բոլորը նույն չափով մտւում են նաև արժամ:

Կենցաղ

Սակայն, բացի այս բոլորից, պատգամավորուհի ակտիվիստի վրա դրվում է նաև մի նոր խնդիր: Դա կենցաղի արմատական վերափոխումն է, այդ նշանակում է, վոր յեթե կառուցում ենք բանվորական բնակարաններ, նոր տներ՝ ապա հարկավոր է, վորպեսզի այնտեղ անպայման լինի մանկապարտեզ, մտւր, լվացատուն, ճաշարան, զրադարան, կուլտուրական անկյուն: Հարկավոր է այնպես դնել գործը, վորպեսզի պատգամավորուհին կարողանա աղղել շինարարության վրա: Եինարարության պլանները քննելիս՝ պատգամավորուհիները պիտի աշխատեն, վոր այդ շինարարությունը հարմարեցվի նոր կենցաղին, կնոջ՝ բանվորուհու սպասարկմանը: Մեր տնտեսության ուժեղացման հետ միասին, բանվորուհիները և բանվորները կպահանջեն, և արդարացի կերպով, վորպեսզի կազմակերպվեն մեծ մասշտաբով լվացատներ, մտւրներ, մանկապարտեզներ, ճաշարաններ: Իսկ մենք, ներկայումս, կառուցել ենք այնպիսի տներ ու բնակարաններ, վորոնց մեջ չի նախատեսված կանանց կենցաղի թեթեւացում: Նոր բնակարանների կառուցման դեպքում պետք է ամեն կերպ ապահովել նոր կենցաղի ծիւրը:

Կին-բաժինների վերակառուցման առթիվ, կուսակցության Կենտկոմի վորոշումից հետո, կենցաղային աշխատանքը պիտի տանեն խորհուրդները, պրոֆմիությունները, կոսպերատիվները: Կուսկոմիտեների բաժինները պիտի ղեկավարեն այս աշխատանքը: Սակայն, չնայած նրան, վոր ամբողջ կուս., խորհրդային, պրոֆ., կոոպ որգանները պիտի հոգ տանեն կենցաղի մասին, այնուամենայնիվ, բանվորուհիների-պատգամավորուհիների դերն այդ գործում խոշոր է:

Յեթե պատգամավորուհիները բերն ապա մեզ

դեռ յերկար ժամանակ չի հաջողվի կենցաղն արմատական վերակառուցման յենթարկել: Պետք է հիշել, վոր Վլադիմիր Իլյիչը խոշոր նշանակութունն եր տալիս կանանց կենցաղային ազատազրմանը:

«Կանանց իսկական ազատազրումը, իսկական կոմունիզմը կսկսվի այնտեղ և այն ժամանակ, վորտեղ և յերբ կսկսվի (պետական իշխանությունը տիրող պրոլետարիատի ղեկավարությամբ) մասսայական պայքար՝ ընդդեմ այն մանր տնային տնտեսության՝ կամ ավելի ճիշտ՝ նրա մասսայական վերակառուցումը խոշոր սոցիալիստական վերակառուցման մեջ:

«Արդյո՞ք գործնականում բավականաչափ ուշադրություն ենք դարձնում մենք այդ խնդրին, վորը թեորեստիկ կերպով անվիճելի յե ամեն մի կոմունիստի համար: Իհարկե, վոչ: Արդյո՞ք բավականին հոգստար ենք վերաբերվում մենք այս ասպարիպում արդեն ձեռք բերած կոմունիզմի ծիլերին:

«Կրկին անգամ վոչ և վոչ: Հասարակական ճաշարանները, մսուրները, մանկապարտեզները, ահա այս ծիլերի նմուշները, այն հասարակ, առորյա պարզ վոչինչ չներկայացնող միջոցները, վորոնք գործնականում ընդունակ են ազատել կնոջը, գործնականում ընդունակ են փոքրացնել և վերացնել հասարակական արտադրության և հասարակական կյանքում նրանց դերի անհավասարությունը տղամարդկանց հետ»: (Լենին, Ժողովածու, հատոր 16, էջ 256):

Նոր կենցաղի ծիլերի այս ամբողջ աշխատանքները իր վրա պիտի վերցնի բանվոր դասակարգը՝ ղեկավար ունենալով կուակցությունը:

Սակայն այդ գործում միանգամայն բացառիկ դեր ունեն կատարելու պատգամավորուհիները:

Յուրաքանչյուր մսուր, յուրաքանչյուր նոր մանկապարտեզ, հասարակական ճաշարան, լվացատուն՝ սրանք բոլորը նոր կենցաղի ծիլեր են, վորոնք հնարավորություն կտան կնոջը՝ զբաղվելու կուլտուրական և քաղաքական աշխատանքներով:

Ներկայումս, ռեկոնստրուկտիվ շրջանում, մենք կենցաղի մասին խոսելիս պետք է բարձրանանք մի քանի աստիճան վեր և դենք խնդիր՝ կենցաղի արմատական վերակառուցման մասին: Այդ նշանակում է՝ ամեն կերպ զարգացնելով մասսաների ինքնագործունեյությունը՝ ձեռք բերել կենցաղային հիմնարկությունների համար մեծ հատկացումներ, կազմակերպել շատ կենցաղային հիմնարկություններ գործարանային և բնակարանային շինարարության կից: Պատգամավորուհիների դերն այդ գործում անչափ մեծ է:

Մեր նոր կոլտնտեսությունները պատգամավորուհիները հատուկ ոգնություն և հոգատարություն են ոպասում:

Կենտկոմի նոյեմբերյան պլենումը մատնանչեց, վոր «... կոլտնտշինարարության անհրաժեշտ պայմանն է հանդիսանում կոլտնտեսության բնակչության սոցիալ-կենցաղային սպասարկման լավացումը (նամանավանդ կանանց) — մսուրների կազմակերպում, հասարակական սնունդ և այլն»:

Անշուշտ, այդ հիմնարկությունների ծավալումը կամրապնդի կոլտնտեսությունները: Այստեղ ևս հարկավոր է պատգամավորուհիների փորձն ու կազմակերպված ոժանդակությունը:

ՊԱՏԳԱՄԱՎՈՐՈՒՂԻՆԵՐԻ ՌԱԶՄԱԿԱՆԱՑՈՒՄԸ

Ներկայումս ավելի քան յերեքը, բանվորուհիների առաջ դրված է յերկրի պաշտպանութան համար պատրաստվելու խնդիրը: Այս աշխատանքն արդեն համակել է աշխատավոր կանանց մասսաները: Մեկ միլիոն հարյուր հազար բանվորուհի ու գեղջկուհի ընդգրկված են ՊԱԶԸ-Ավիաքիմում: Այս խոշոր բանակ է, սակայն առանց սխալվելու կարելի չէ ասել,՞ վոր պրակտիկ աշխատանքներում մասնակցութուն է ունենում ՊԱԶԸ-Ավիաքիմի անդամների միայն մեկ յերրորդը, իսկ մնացածները համարվում են սոսկ անդամներ:

Պատգամավորուհիները ի պատասխան Խորհրդային Միութան դեմ ձեռնարկած կրոնական արշավանքին, կապիտալիստական յերկրների՝ մեր դեմ գնեքրի շահման՝ վոչ միայն կուժեղացնեն աշխատանքն արգֆինպլանի կատարման համար, վոչ միայն ցույց կտան դյուղի կոլլեկտիվացմանը գործնական ոգնութուն, այլև կուժեղացնեն իրենց մասնակցութունը ՊԱԶԸ-Ավիաքիմին, և այդպիսով կբարձրացնեն իրենց մարտական պատրաստութունը:

Յերկրի ինդուստրացումն ուժեղացնելու, կապիտալիստական մնացորդներն արմատախիլ անելու, աշխատավորութան նորանոր շերտերը պետութան կառավարման գործում գրավելու աճման հետեվանքով՝ աճում է նաև կապիտալիստների ատելութունը դեպի մեզ:

Ամեն մի նոր ֆաբրիկա, ամեն մի նոր կոլտնտեսութուն, կուսակցութան աճումը ի հաշիվ բանվորութան՝ վկայում է մեր աճման մասին և դրա հետ միասին ավելացնում կապիտալիստների ատելութունը դեպի մեզ:

Պատգամավորուհիները չեն մոռացել, վոր մենք ամեն կողմից շրջապատված ենք կապիտալիստական ուղակով: Իսկ դա մեզ շատ բան է պարտավորեցնում: Այն բոլորը, ինչ վոր կա ընդունակ, առողջ բանվորուհիների, բանվորների կանանց, դյուղի բատրակուհիների, չքավորների մեջ՝ մենք պետք է պատրաստենք յերկրի պաշտպանութան համար, վորովհետեվ գալիք պատերազմը բոլորովին էլ այնպիսի պատերազմ չէ, վոր յեղել է անցյալում: Ապագա պատերազմի ժամանակ հարկավոր է, վոր մենք ամեն մի ասպարիզում, ամեն մի ֆաբրիկայում ունենանք մեր ջոկատները: Սրա մասին մենք չպետք է մոռանանք, և աշխատանքից, սովորելուց մնացած բոլոր ազատ ժոպները նվիրենք ուղմական պատրաստութանը: Առանձնապես դա վերաբերում է յերիտասարդութանը, կոմյերիտուհիներին և յերիտասարդ բանվորուհիներին, վորոնք քիչ են ծանրաբեռնված իրենց ընտանիքներով:

ՈՒԺԵՂԱՑՆԵՆՔ ԿԱՊԸ ԲՈԼՈՐ ՅԵՐԿՐՆԵՐԻ ԲԱՆՎՈՐՈՒՂԻՆԵՐԻ ՇԵՏ

Մենք միշտ աշխատել ենք բացատրել բանվորուհիներին, վոր Խորհրդային Միութան և Արեվմուտքի ու Արեվելքի բանվորուհիները կազմում են մի ջոկատ՝ միջազգային պրոլետարիատի ջոկատ: Մարտի 8-ին մենք միշտ մատնանչել ենք այն, վոր այս մի որ է, յերբ բոլոր յերկրների բանվորուհիները հայտաբերում են իրենց ինտերնացիոնալ համերաշխութունը և իրենց ուժը միացնում են պայքարող պրոլետարիատին: Մարտի 8-ին արեվմուտայնյեվրոպական յերկրների բանվորուհիների հայացքն ուղղվում է Խորհրդային Միութան պրոլետարուհիների վրա: Այս տեսակետից, յերբ ներ-

կայումս մի կողմից կրճատվում և պատերազմին հաջոր-
դած հանգստի շրջանը, իսկ մյուս կողմից, յերբ Արեւի-
մուտքի և Ամերիկայի բանվոր դասակարգի համակրու-
թյունն աճում և, անհրաժեշտ և, վորպեսզի ուժեղանա
բանվորուհիների մեջ ինտերնացիոնալ դաստիարակու-
թյունը: Անհրաժեշտ և, վորպեսզի պատգամավորուհի-
ներն ապրեն վոչ միայն իրենց շահերով և դիտենան
վոչ միայն Թիֆլիսի կամ՝ լավագույն դեպքում՝ ան-
դրրկովկասյան կամ Խորհրդային Միութան գործերը՝
անհրաժեշտ և, վորպեսզի նրանք հետաքրքրվեն և նրա-
նով, թե ի՞նչպես են Արեւմուտքի բանվորուհիները
տանում իրենց պայքարը և ի՞նչ չափով և հաջողվում
կոմմունիստական կուսակցութայուններին՝ մասնակից
դարձնել այդ պայքարին կանանց ջոկատները: Պետք և,
վոր պատգամավորուհիները դիտենան, վոր Գերմանիա-
յի արդյունաբերութայան մեջ բանվորուհիները կազմում
են խոշոր տոկոս, վոր առաջավոր բանվորուհիները դրո-
նըվում են կոմմունիստական կուսակցութայուններում,
վոր նրանք սիրով են նայում մեր աշխատանքներին և
մեզանից որինակ են վերցնում: Այս բոլորն անհրաժեշտ
և իմանալ, սակայն այս ել ունկոնստրուկտիվ շրջանի
համար քիչ և: Այժմ անհրաժեշտ և, վորպեսզի պատգա-
մավորուհիներն անմիջապես կապվեն Արեւմուտքի
բանվորուհիների հետ, վորպեսզի պատժողովները, ո-
րինակ Թիֆլիսի շրջանի՝ կապված լինեն Գերմանիայի
կամ Անգլիայի պատժողովների հետ, վորպեսզի պատ-
գամավորուհիները գրեն նրանց իրենց նվաճումների,
անհաջողութայունների և այլնի մասին: Այժմ, յերբ Ա-
րեւմուտքում աճում և ուժեղանում և դասակարգային
պայքարը, այդ անմիջական կապի ամրացումն առանձ-
նապես կարեւոր և:

Մեզ մոտ յեկամ պատգամավորութայունը ապշում և
չինարարութայան այն թափից, վորը հարտաբերում են
մեր բանվորուհիներն ու բանվորները: Այս բոլորն ան-
հրաժեշտ և հիշել, վորովհետեւ աշխատավորութայան
ուժերով կառուցելով Խորհրդային Միութան տնտե-
սութայունը՝ մենք այդպիսով վորեւիտեւ ենք կապի-
տալիզմի դեմ պայքարող ամբողջ բանվոր դասակար-
գին և աշխատավոր մենք ավելացնում ենք ապագա պա-
տերազմում՝ ամբողջ աշխարհի բանվոր դասակարգի
կողմից՝ դեպի մեզ ունեցած համակրանքը:

Ներկայումս պատգամավորուհիների ամբողջ աշ-
խատանքում պետք և առանձնացնել բանվորուհիների
ինտերնացիոնալ դաստիարակութայան խնդիրները:

Բավական չէ, վոր պատերազմի ժամանակ մենք
կզինվենք և կազմակերպված կպայքարենք ամեն մի
գործարանի ու Փարբիկայի և ամեն մի թիղ հողի հա-
մար: Մեր ուժերով, առանց Արեւմուտքի և Ամերիկա-
յի պրոլետարիատի ոգնութայան՝ դժվար կլինի հաղ-
թահարել թշնամուն: Բայց մենք հավատացած ենք, վոր
Արեւմուտքի և Ամերիկայի պրոլետարիատը մեզ ցույց
կտա ոգնութայուն: Այս անհրաժեշտ և հիշել, վորպեսզի
ուժեղացնենք կապը արեւմտյան պրոլետարիատի հետ
և հասկանանք, վոր նրանց համակրութայունը դեպի մեզ
աճում և ուժեղանում և:

Ահա թե ինչ և գրում ընկեր Ստալինին՝ Ամերի-
կայից բանվորուհի Ուլմարը.—

«Միրելի ընկեր, ուղարկում եմ ձեզ՝ ձեր հայեցո-
ղութայամբ, Խորհուրդների կարիքների համար ծախսե-
լու 100 դոլար: Բանվորների յերկիրը կառուցելով ա-
պագա աշխարհը՝ կարիք և դժուր միողի: Այս իմ ուժի
համեմատ մի ոգնութայուն և: Յես որպիսիքով վազա-

րարուհի յեմ. ինձ զրկելով ամեն ինչից՝ ապրել և ապրում եմ աղքատ, ման եմ դալիս կիսաբողիկ, աշխատում եմ օրական 12—16 ժամ, չգիտեմ արձակուրդ մի խոսքով «անընդհատ» շաբաթվա մեջ եմ, և ահա հաջողվեց ինձ մի վորեւ բան հատկացնել իմ հարազատ Սորհրդային Միութեան բանվորութեան համար: Ձեր թշնամիները դեռևս բոլոր ուժերով փորձում են նսեմացնել ձեզ: Յույց տվեք նրանց այս նամակը և ասեք, վոր աշխարհում կան միլիոններ, վորոնք հավատում են ձեզ, ձեր յերկրին, կոմիուսակցութեանը և ուրախ են, վոր մինչև վերջին ուժերը կալաչապանեն ձեզ:

Մենք ընտանիքում յերեք հոգի յենք— ամուսինս, տղաս և յես: Մենք չունենք խոսակցութեան ուրիշ նյութ, քան Սորհրդային Միութեանը: Դուք բանվոր դասակարգի հենարանն եք:

Մենք ուղարկում ենք ձեզ մեր ջերմագին վողջույնները:

Լոս-Անժելոս, Կալիֆորնիա,
27 հունվարի, 1930 թ.

Այս նամակը պիտի հայտնի լինի ամեն մի աշխատավոր կնոջ: Նա պիտի հայտնի լինի մեր յերեսաներին: Սակայն այս՝ Արևմուտքի բանվորուհիների բացառիկ համակրութեանը չե դեպի Սորհրդային Միութեանը: Սորհրդային Միութեանը նրանց համար փարոս է և կարմիր աստղ: Այս պարտավորեցնում է մեկ թե պատժողովների և թե «Ռարոանիցա» ժուռնալի միջոցով լավ աշխատել, արագ սովորել և ամբացնել կապի բանվորուհիների հետ:

Ստալինի անվան յերկաթուղային արհեստանոցների պատգամավորուհի ընկեր Տոմայելան առաջարկում է—

«Մեր դործարաններում, հիմնարկութուններում բացատրել պատգամավորուհիների դերի նշանակութեան մասին՝ յերկրի ինդուստրացումը և գյուղատնտեսութեան կոլլեկտիվացումն անցկացնելու դործում: Մենք պետք է պատմենք մեր բանվորուհիներին՝ Սորհրդային Միութեան այն կարմիր փարոսի նշանակութեան մասին, վորին հառած են կապիտալի կողմից ձեռված, ստրկացած ընկերների հայացքները: Մենք պետք է նրանց ձեռք մեկնենք, մենք պետք է այնպես աշխատենք, վորպեսզի բանվոր դասակարգը՝ կառուցելով սոցիալիզմը՝ միևնույն ժամանակ չմոռանա իր արևմտա-յեվրոպական և ամերիկական ընկերներին:

Մեր կանաց աշխատանքներն արտասահմանում ունեն խոշոր ազդեցութեան: Այնտեղ նույնպես կան պատժողովներ: Այնտեղ նույնպես պատգամավորուհիներին սովորեցնում են պրակտիկ աշխատանք, կազմակերպում են խմբակներ, կազմակերպում են կանանց մամուլ և ոգտվում են մեր կուսակցութեան տախտանքների մեթոդներով:

Պետք է հիշել, վոր կանանց փաստական ազատագրման ապարիզում ամեն մի նոր հաջողութեան օժանդակում է մեր դիրքերի ամրապնդմանը:

ԼԱՎԱԳՈՒՅՆ ՊԱՏԳԱՄԱՎՈՐՈՒՀԻՆԵՐԻՆ ԱՆՅԱՍՆԵԼ ԿՈՒՍՇԱՐՔԵՐԸ

Բանվորուհիներին կուսակցութեան մեջ գրավելու դործում խոշոր դեր են կատարում պատգամավորուհիները:

Բանվորուհի-կոմսունխուուհիների հիմնական մասան մտել է կուսակցութեան մեջ պատժողովների միջոցով: Նայեք դործարկումներում, կոպերատիվներում

բում, խորհուրդներում աշխատող առաջ քաշված կանանց—դրանք բոլորը յեկել են պատժողովներից: Այնտեղ նրանք ստացել են նախնական պատրաստականութիւն, այնտեղ վերացրել են իրենց հետամնացութիւնը, անդրադարձութիւնը, ամաչկոտութիւնը, իրենց ուժերի հանդեպ ունեցած անվստահութիւնը: Պատժողովներում սովորել են կառուցել, այնտեղ ել սովորել են քննադատել թերութիւնները՝ աշխատելով վորպես անկուսակցական պատգամավորուհի՝ նրանք արդեն կազմել են կուսակցութեան հետ:

Վորքան ել վոր շատ բան են արել պատժողովները բանվորուհիներին կուսակցութեան մեջ ընդգրկելու գործում՝ այնուամենայնիվ հետագայում նրանք ավելի շատ բան պիտի անեն:

Ներկայումս կոմմունիստուհիները կուսակցութեան մեջ կազմում են 13,8 տոկոս: Դա մոտ 215.000 է: Կոմմունիստուհիներից բանվորուհիներ և բատրակուհիներ առ 1-ը հուլիսի 1929 թ. կազմում են միայն 48 տոկոս, բայց մեր առաջ դրված է խնդիր՝ կուսակցութեան մեջ 16-րդ համադումարին հասցնել բանվորական կորիզը մինչև 50 տոկոսի:

Գիտակից պատգամավորուհիների խնդիրն է հանդիսանում՝ ընտրել իրենց շարքերից բոլոր լավ պատրաստված, ռեկոնստրուկտիվ շրջանի խնդիրները հասկացող, կուսակցութեան նվիրված, արդիինսպլանի անցկացման, կոլլեկտիվացման խնդիրը հասկանալու ասպարիզում իրենց ակտիվ հայտաբերողներին՝ և զբրավել կուսակցութեան շարքերը: Վոչ թե մեկ կամ յերկու պատգամավորուհի պետք է ընդունվի կուսակցութեան մեջ, այլ պատգամավորուհի բանվորուհիներ կեսը և ավելին:

Այդ խնդիրը ներկայումս մեր կողմից պիտի առանձնապես ընդգծվի, վորպեսզի բանվորուհիների կորիզն ընդգրկվի կուսակցութեան մեջ, վորովհետև կոմմունիստուհիների շարքերում կեսը ներկայումս չեն կազմում բանվորուհիները: Այդ առանձնապես կարեւոր է ներկայումս, յերբ կուսակցութիւնը վերակառուցել է կանանց մեջ տարվելիք աշխատանքը, յերբ աշխատանքը կանանց մեջ պետք է տարվի կուս., պրոֆ. և խորհրդային կազմակերպութիւնների վողջ ապարատով: Այդ աշխատանքը կընթանա ավելի արագ, յեթե ինքը՝ կոմմունիստուհի ակտիվիստը չքնի: Շատ բան կախված կլինի աշխատանքի ծավալման կարողութիւնից ու արագութիւնից և նրանից, թե ի՞նչ պես կոմմունիստուհին կաշխատի կուսակցութեան մեջ և վո՞րչափ ամեն մի կոմմունիստուհի իրեն պարտավոր կզդա՝ աշխատելու բանվորուհիների ու զեղջիկուհիների մեջ: Սրա համար մեղ հարկավոր է, վորպեսզի բանվորուհի-պատգամավորուհիների շարքերից առանձնացնենք կուսակցութեան համար ավելի գործունէյա և նրվիրված բանվորուհիներ:

Հաճախ հարցնում են, թե ի՞նչպես կարող է տնային տնտեսուհին ընդունվել կուսակցութեան մեջ: Հարկավոր է կարողանալ բացատրել տնային տնտեսուհիներին, վոր մեղ հարկավոր է կուսակցութեան շարքերը լրացնել ի հաշիվ բանվորների և բանվորուհիների: Այդ մեր առաջնակարգ և անհետաձգելի խնդիրն է: Ի՞նչ է տնային տնտեսուհին: Յեթե նա բանվորի կին է, ապա նրան հնարավոր է ընդունվել կուսակցութեան մեջ այն դեպքում, յեթե նա հասարակական աշխատանքում իրեն ակտիվ հայտաբերել է, յեթե նա զբաղեւտ է և նվիրված է կուսակցութեանը: Նրան տալիս են մի քի:

ավելի թեկնածուական ստատ, սակայն կուսակցութեան մեջ ընդունվել՝ նա այնուամենայնիվ կարող է:

Կարո՞ղ է արդյոք ընդունվել կուսակցութեան մեջ՝ արտադրական ստատ չունեցող պատգամավորուհին: Յեթե բանվորի կին է, այո: Յեթե ծառայողի կին է, ապա դժվար է:

Վերջին ժամանակներս պատգամավորուհիները հաճախ տալիս են այսպիսի հարց. նախքան վերացնելը մեր հետամնացութունը, նախքան կանանց աշխատանքի ներգրավելը՝ հարկավոր է տանել աշխատանք տղամարդկանց մեջ, վորոնք այդ չեն հասկանում և կնոջը համարում են ստոր կարգի եյակ: Յեվ այդպես հաճախ մտածում են վոչ միայն անկուսակցականները, այլև կոմմունիստները: «Պատահում է, վոր վոչ միայն անկուսակցականները, այլև քիչ գիտակից կոմմունիստները նայում են կնոջ վրա, վորպես իրենց լրացնողի, վորոնք գտնում են, վոր կարիք չկա կանանց սովորեցնել և դրավել սոցիալիստական շինարարութեան մեջ, կարիք չկա, «մեկ է, դրանից վոչինչ չի դուրս դա»: Այո կա, սակայն դրա դեմ հարկավոր է պայքարել: Հարկավոր է դաստիարակել և կոմմունիստներին: Յեթե կոմմունիստն այդպես է դատում, ապա այդ նշանակում է, վոր նա վատ կոմմունիստ է և նրան պիտի դաստիարակել, սովորեցնել: Հարկավոր է կուսակցութեան և ընդհանուր ժողովներում այդ հարցը բարձրացնել՝ աշխատելով գիտակցական ներդրոծութուն առաջ բերել հետամնաց տղամարդկանց շրջանում:

Ի՞նչ անել այնպիսի տղամարդկանց հետ, վորոնք լսել անզամ չեն ուզում, վորպեսզի կինը ժողովներ գնա, և յեթե կինը չի լսում նրանց, ապա նա նրան բաց

կթողնի և կինը կմնա առանց մի կտոր հացի», տալիս են և այսպիսի հարցեր:

Այդ նայած հազվագյուտ է, սակայն պատահում է, վոր ամուսինը թողնում է կնոջը՝ հտտարակալան աշխատանքի համար: Առհասարակ դրա պատճառը լինում է այն, վոր ամուսինը գտնում է իրեն համար «յերիտասարդ», «լավ» կին և այլն:

Ի՞նչ անել: Որենքով չի կարելի տղամարդուն կապել կնոջ հետ: Մեր գործն է ոգնել այդպիսի ընկերոջը: Յեթե ամուսինը թողել է կնոջը՝ հարկավոր է տեղավորել նրան աշխատանքի, առաջ քաշել նրան և ամեն կերպ ոգնել նրան: Իսկ ամուսնուն, յեթե նա, իրոք, թողնում է կնոջը նրա հասարակական աշխատանքի համար, պիտի բացատրել, վոր նա հետամնաց աշխատավոր մասսաներին պետութեան կառավարման գործին ներգրավելու Լենինի ուսմունքին դեմ է զնում:

Պատգամավորուհիների ակտիվութունը, վորը հայտարարվում է ձեռնարկութուններում և ժողովներում՝ խոսում է այն մասին, վոր պատգամավորուհիների եներգիան սոցիալիստական շինարարութեան համար՝ խոշոր է: Վոր նրանց մեջ արթնացել է ցանկութուն և աշխատանք, այլ նա իր հետևից տանում է մավորուհին վոչ միայն ինքն է ձգտում դեպի գիտութուն և աշխատանք՝ այլ նա իր հետևից տանում է նաև իր ընկերուհիներին: Այդ վկայում են բանվորուհիների ուժի աճման, կանանց ակտիվի ավելացման մասին, վորը կուսակցութեան ղեկավարութեամբ առաջ կտանի միլիոնավոր աշխատավոր կանանց ազատագրման գործը:

Յ Ա Ն Կ

	Եջ
Պատգամավորուհիների դերը սոցիալիստական մրցման ասպարիզում	3
Աջակցել կոլեկտիվացմանը	10
Պայքար գրագիտության համար	19
Պատժողովները կադրերի պահեստներ են	29
Կենցաղի արմատական վերակառուցման համար	32
Պատգամավորուհիների ռազմականացումը	36
Ուժեղացնենք կապը բոլոր յերկրների բանվորուհիների հետ	37
Լավագույն պատգամավորուհիներին անցկացնել կուսչարքերը	41

56.256